

gender
media
education

EMERGE

Ευαισθητοποίηση
για τις αναπαραστάσεις
και την ισότητα των φύλων στα νέα μέσα

Συστάσεις για
Εκπαιδευτικούς

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ

Γιατί η εκπαίδευση στα μέσα αποτελεί αφετηρία για την ισότητα των

φύλων; – [σελίδα 3](#)

Ισότητα των φύλων - Φλέγον αλλά ευαίσθητο ζήτημα; - [σελίδα 6](#)

Ενθάρρυνση της συμμετοχής των μαθητών/τριών; - [σελίδα 9](#)

Πώς αντιμετωπίζονται οι συγκρούσεις στην τάξη - [σελίδα 14](#)

Παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου: τελικό στάδιο ή

συνεχής διαδικασία; – [σελίδα 16](#)

Η αλλαγή επιτυγχάνεται μέσω της συνεργασίας! –[σελίδα 20](#)

Πηγές και Βιβλιογραφία - [σελίδα 22](#)

Εκπαιδευτικά Εργαλεία του eMerge – [σελίδα 23](#)

Η δημοσίευση δημιουργήθηκε με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο της παρούσας δημοσίευσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των συντακτών και δεν αντικατοπτρίζει την επίσημη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΓΙΑΤΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ;

Τα μέσα και η λαϊκή κουλτούρα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των παιδιών και των νέων. Ως έναν βαθμό, αυτή η πρακτική επηρεάζει την ανάπτυξη της ταυτότητάς και των σχέσεών τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το φύλο. Ό,τι βλέπουν, διαβάζουν ή ακούν στα μέσα έχει και προσωπικές επιπτώσεις.

Τα παιδιά εξοικειώνονται με την αντίληψη ότι «τα αγόρια φορούν μπλε και τα κορίτσια ροζ» από πολύ μικρή ηλικία. Τα κινούμενα σχέδια που παρακολουθούν μεγαλώνοντας συνήθως αναπαριστούν το φύλο με αυτόν τον τρόπο. Οι χαρακτήρες αρσενικού ή θηλυκού φύλου, ανεξάρτητα από τη μορφή και το σχήμα τους - ζώο, άνθρωπος, κλπ. διακρίνονται μεταξύ τους κυρίως μέσω των μπλε και ροζ χαρακτηριστικών που διαθέτουν. Υπάρχουν βέβαια.

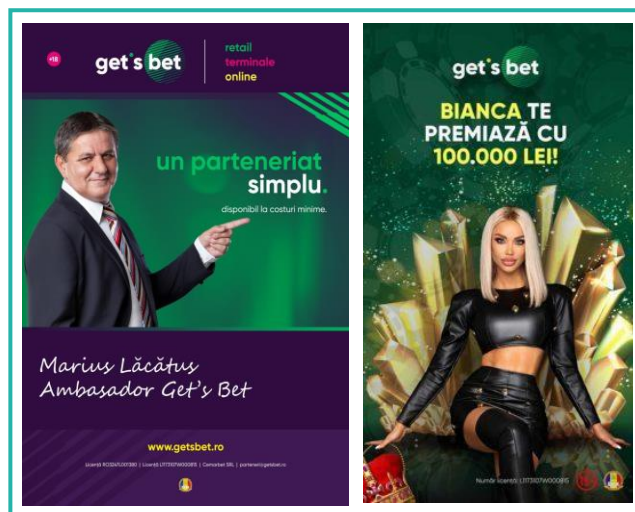

(φωτογραφία: N. Fotiade)

Οι άνδρες συνήθως παρουσιάζονται ως επιχειρηματίες ή αθλητές, ενώ οι γυναίκες είναι απλά όμορφες. Τα πρότυπα ομορφιάς συνεπάγονται συνήθως κάποιες υπερβολικά σεξουαλικές αναπαραστάσεις.

Το ίδιο ισχύει και για τη συσχέτιση των συναισθημάτων με το φύλο. Τα αγόρια συνήθως λερώνονται, σπρώχνουν και τσακώνονται και είναι άτακτα. Ενώ τα κορίτσια συνήθως κλαίνε, είναι τακτικά και φρόνιμα.

Το ίδιο ισχύει και για τα περισσότερα επαγγέλματα και τις ιδιότητες που συνδέονται με άνδρες και γυναίκες σε ταινίες, περιοδικά αλλά και στη διαφήμιση (δείτε παρακάτω τις εικόνες από μια διαφημιστική καμπάνια στη Ρουμανία).

(στιγμιότυπα οθόνης από τη ρουμανική διαδικτυακή καμπάνια για τα τυχερά παιχνίδια, 2022)

Η ρευστή ταυτότητα φύλου προβάλλεται πολύ σπάνια στα μέσα και όταν προβάλλεται αναπαριστάται ως κάτι το ασυνήθιστο αν όχι ως ανωμαλία. Αυτό περιγράφει τις αναπαραστάσεις φύλου, όπως προβάλλονται από τα μέσα και τη δημοφιλή κουλτούρα.

Τα έμφυλα στερεότυπα εξακολουθούν να αποτελούν μια ευρέως διαδεδομένη πραγματικότητα στις επαγγελματικές σχέσεις, ιδίως σε θέσεις εξουσίας. Πηγή εικόνας: Gillette, 2019

Οδηγός Εκπαιδευτικών

Σε αυτό το πλαίσιο, οι προσπάθειες εκπαίδευσης στα μέσα συμβάλλουν σημαντικά στην αμφισβήτηση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων και αναδεικνύουν το γεγονός ότι ένα πολύ σύνθετο θέμα όπως το φύλο απεικονίζεται συχνά με απόλυτο τρόπο, ο οποίος υποτιμά, περιορίζει ή γενικεύει τα γυναικεία και τα ανδρικά χαρακτηριστικά.

Ανατρέξτε στο θεωρητικό μέρος της Ενότητας 1 για να κατανοήσετε την έννοια της εκπαίδευσης στα μέσα.

Αυτές ακριβώς οι γενικεύσεις ενθαρρύνουν τις προκαταλήψεις που μαθαίνουμε στην οικογένειά μας, στο σχολείο και εμποδίζουν το να αντιληφθούμε το φύλο με πιο δίκαιους όρους. Η εκπαίδευση στα μέσα βοηθά τα παιδιά και τους νέους/ες να πλαισιώσουν τις αναπαραστάσεις και τις πρακτικές των μέσων για το φύλο.

Στόχος του υλικού που δημοσιεύτηκε στο πλαίσιο του έργου eMerge ήταν η ανάπτυξη ανοικτών εκπαιδευτικών εργαλείων και εκπαιδευτικών μεθόδων που θα βοηθούσαν τους/τις εκπαιδευτικούς (1) να κατανοήσουν καλύτερα τις συνήθειες των μαθητών/τριών τους στα μέσα και τη δημοφιλή κουλτούρα, (2) να αποδομήσουν μαζί με τους μαθητές/τριές τους τις αναπαραστάσεις και τα στερεότυπα των φύλων στα μέσα και τη δημοφιλή κουλτούρα και (3) να υποστηρίξουν τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά τη δημιουργία εναλλακτικού ψηφιακού περιεχομένου που αντιμετωπίζει κριτικά τις προβληματικές αναπαραστάσεις φύλου.

Η παρέμβαση του έργου βασίζεται στη συν-δημιουργία και τη συνεργασία με εκπαιδευτικούς και περισσότερους από 2000 μαθητές και μαθήτριες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατά τη διάρκεια αυτής της συνεργασίας **οι εκπαιδευτικοί παρουσίασαν καλές πρακτικές που αναδεικνύουν τη συμβολή της εκπαίδευσης στα μέσα στην ισότητα των φύλων στο σχολείο.**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Εκπαίδευση εκπαιδευτικών
- Συν-δημιουργία του υλικού
- Πιλοτική εφαρμογή
- Αξιολόγηση
- Διάδοση των αποτελεσμάτων

1
Μεθοδολογικό σετ εργαλείων για εκπαιδευτικούς
Γνωρίστε τις Συνήθειες των Μαθητών/τριών σας στα Μέσα

2
Ενότητες Κατάρτισης
Εκπαίδευση στα Μέσα
Σχετικά με τις Αναπαραστάσεις Φύλου στη Δημοφιλή Κουλτούρα

3
Μαθησιακά Σενάρια στην Εργαλειοθήκη του eMerge
Αναπαραστάσεις Φύλου στα Μέσα

4
Ηλεκτρονικός Οδηγός
Ενημέρωση για την ισότητα των φύλων στα νέα μέσα

Τα εκπαιδευτικά εργαλεία του eMerge που απευθύνονται σε εκπαιδευτικού και επαγγελματίες του τομέα εκπαίδευσης παγκοσμίως, διατίθενται δωρεάν στην εκπαιδευτική **πλατφόρμα project-emerge.eu** σε **πέντε** γλώσσες.

Παρακάτω αναφέρονται μερικές συστάσεις που διευκολύνουν τη διδασκαλία των αναπαραστάσεων φύλου στα νέα μέσα μειώνοντας το άγχος που προκαλεί η συζήτηση στην τάξη ενός ευαίσθητου θέματος σαν αυτό. Ταυτόχρονα, ενθαρρύνεται η ισότητα των φύλων και η ανοιχτή συζήτηση στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται για το θέμα μπορούν να αξιοποιήσουν τα εκπαιδευτικά εργαλεία του eMerge και να προσαρμόσουν τις δραστηριότητες που προτείνονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου εργάζονται.

Οι συστάσεις συνοδεύονται από το ψηφιακό περιεχόμενο που δημιούργησαν οι μαθητές/τριες. Για να αποκτήσετε πρόσβαση στο ψηφιακό περιεχόμενο που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου, επισκεφτείτε την επίσημη ιστοσελίδα του έργου eMERGE!

Καλή διασκέδαση!

Η ομάδα του eMerge

ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ - ΦΛΕΓΟΝ ΑΛΛΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Το φύλο, και συγκεκριμένα η έννοια της ταυτότητας φύλου, παραμένει ένα αμφιλεγόμενο και ανοιχτό ζήτημα. Δεν υπάρχει γενική παραδοχή σχετικά με το ζήτημα αυτό και, λόγω των πολλών κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών επιπτώσεών του, παραμένει ένα ζήτημα που χρίζει αντιμετώπισης.

Η διδασκαλία σχετικά με το φύλο και τις αναπαραστάσεις του στα νέα μέσα μπορεί να αποτελέσει **πρόκληση στο εκπαιδευτικό περιβάλλον και να θέσει ηθικά διλήμματα στους/στις εκπαιδευτικούς**. Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να αισθάνονται ανασφάλεια κατά την εφαρμογή δραστηριοτήτων που θίγουν τέτοιου είδους ζητήματα.

Έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες μελέτες και έχουν συνταχθεί πολλές συστάσεις για εκπαιδευτικούς σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης αμφιλεγόμενων ζητημάτων στην τάξη. Η Diana Hess μελετά τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνουν τη συζήτηση μεταξύ των μαθητών/τριών σχετικά με αμφιλεγόμενα θέματα από το 1997. Υποστηρίζει ότι οι ανοιχτές συζητήσεις στην τάξη, η ενεργή συμμετοχή και η κατανόηση αμφιλεγόμενων θεμάτων από τους μαθητές και τις μαθήτριες συμβάλλει στη διασφάλιση της δημοκρατίας.

Τα σχολεία είναι ένας χώρος όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τις διαφορετικές απόψεις τους με εποικοδομητικό τρόπο (Van Alstein, 2019). Η ενθάρρυνση των διαφορετικών αντιλήψεων στην τάξη διευκολύνει το έργο των εκπαιδευτικών.

Δεν χρειάζεται να γνωρίζετε τα πάντα για τα πάντα

Προσπαθήστε να ενθαρρύνετε μια ανοιχτή συζήτηση με τους μαθητές και τις μαθήτριές σας και να μοιραστείτε τις απόψεις σας. Βεβαιωθείτε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριές σας καταλαβαίνουν ότι η τάξη είναι ένας ασφαλής χώρος, όπου μπορούν να μιλήσουν ανοιχτά για το φύλο, χωρίς προκαταλήψεις. Πρέπει να αισθάνεστε άνετα με το θέμα που επιλέγετε να διδάξετε.

Το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων εξακολουθεί να υφίσταται σε κάποιο βαθμό στα σχολεία. Τα κορίτσια και οι γυναίκες μπορεί να βιώσουν προκαταλήψεις ακόμα και από τους/τις εκπαιδευτικούς. Έρευνες δείχνουν ότι τα κορίτσια σε ορισμένες περιπτώσεις δέχονται λιγότερη προσοχή από τους/τις εκπαιδευτικούς και περισσότερα σχόλια για την εμφάνισή τους παρά για τις σχολικές τους επιδόσεις και τις δεξιότητές τους. Οι προκλήσεις και τα στερεότυπα είναι πιο έντονα όσον αφορά στην εθνικότητα, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και τον σεξουαλικό προσανατολισμό (Andrus, et al, 2018). Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, τίθεται επίσης το ερώτημα κατά πόσο η δυσκολία προσέγγισης αυτών των θεμάτων πηγάζει από τις προκαταλήψεις των ίδιων των εκπαιδευτικών.

Σύμφωνα με τους/τις εκπαιδευτικούς από τη Ρουμανία, στις περισσότερες τάξεις τα αγόρια έδειχναν να αντιμετωπίζουν το θέμα της ισότητας των φύλων και τη χρήση των στερεοτύπων με ειρωνικό και μερικές φορές επιθετικό τρόπο. Αυτή η στάση ενοχλούσε ορισμένα από τα κορίτσια.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διασφαλίσουν ότι η τάξη είναι **ανοιχτή και ασφαλής** για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες. Οι συζητήσεις για το φύλο μπορεί να προκαλέσουν αβεβαιότητα, ειρωνεία, ακόμη και φόβο στους μαθητές/τριες. Γι' αυτό είναι σημαντικό να κατανοήσουν ότι οι διαφορετικές απόψεις και οι αντιπαραθέσεις είναι φυσιολογικό να συμβαίνουν και ότι αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό της δημοκρατίας (Van Alstein, 2019). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οποιαδήποτε άποψη είναι αποδεκτή. Ο/Η εκπαιδευτικός πρέπει να θέσει κάποια όρια στη συζήτηση. Έτσι, δίνεται η ευκαιρία να εξεταστούν κριτικά αμφιλεγόμενα ζητήματα, όπως η ισότητα των φύλων, λαμβάνοντας υπόψη διάφορες οπτικές

EMERGE

«Κατά τη διαδικασία κατασκευής των εξώφυλλων των περιοδικών ζητήθηκε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να αντιμετωπίσουν κριτικά την αναπαράσταση του φύλου με το οποίο ταυτίζονται. Δεδομένου ότι ο αριθμός των αγοριών ήταν πολύ μικρός, ενθαρρύνθηκε ιδιαίτερα η συμμετοχή τους στις συζητήσεις» (Ρουμάνος καθηγητής Καλλιτεχνικών).

Πώς η εκπαίδευση στα μέσα υποστηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς στην αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος;

Ενθάρρυνση των διαφορετικών αντιλήψεων στην τάξη. Αμφιλεγόμενα ζητήματα όπως η ισότητα των φύλων συνεπάγονται αναπόφευκτα ένα ευρύ φάσμα απόψεων και αντιλήψεων. Η χρήση εκπαιδευτικών μεθόδων, όπως η **κριτική ανάλυση και ο σχολιασμός του περιεχομένου και των πρακτικών των μέσων**, προσφέρει στους μαθητές και τις μαθήτριες την ευκαιρία να συνεργαστούν, να προβληματιστούν και να αποδομήσουν τις στερεοτυπικές αναπαραστάσεις φύλου στα νέα μέσα.

Μια Ρουμάνα καθηγήτρια Κοινωνικών Επιστημών δήλωσε ότι κατά την εφαρμογή του Μαθησιακού Σεναρίου που δημιούργησε για την ανάλυση των αναπαραστάσεων φύλου στη δημοφιλή κουλτούρα αναφέρθηκαν έννοιες που σπάνια συζητούνται στην τάξη. Η εφαρμογή του Μαθησιακού Σεναρίου αύξησε το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και ενθάρρυνε τη συμμετοχή τους, ενώ ταυτόχρονα συνέβαλε στον αυτοαναστοχασμό και τον εντοπισμό των έμφυλων στερεοτύπων και των προκαταλήψεων των μαθητών/τριών. Σύμφωνα με την εκπαιδευτικό, οι δραστηριότητες που εφαρμόστηκαν προσφέρουν δεξιότητες ζωής.

«Παρατήρησα ότι στο μάθημα όπου εφαρμόστηκε το Μαθησιακό Σενάριο ήμασταν πιο χαλαροί/ες σε σχέση με άλλα μαθήματα, στα οποία συνήθως παρατηρούνταν και περισσότερα στερεότυπα» (Ρουμάνος μαθητής).

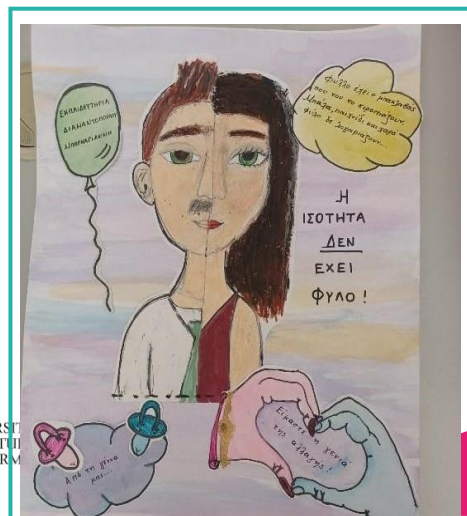
Κριτική ανάλυση των προτύπων ομορφιάς σε εξώφυλλα περιοδικών μέσω της δημιουργίας εναλλακτικού ψηφιακού περιεχομένου από Ρουμάνους/ες μαθητές και μαθήτριες.

Δίνει την ευκαιρία να διδάξετε στους μαθητές/τριες σας να αντιμετωπίζουν αυτά τα θέματα με ενσυναίσθηση, να ανταλλάζουν τους ρόλους με τους οποίους η κοινωνία ταυτίζει το φύλο τους, να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και την ανταλλαγή απόψεων, αλλά και να ακούν τις απόψεις των άλλων.

«Η μόνη απαίτηση ήταν τα κορίτσια να μην ενεργούν ως γραμματείς στις ομαδικές εργασίες! Το μέτρο αυτό εφαρμόστηκε άμεσα, γιατί με με έκπληξη διαπιστώσαμε ότι σε κάθε ομάδα, ο ρόλος αυτός είχε αποδοθεί αυθόρμητα σε κάποιο κορίτσι, παρόλο που οι μαθητές/τριες εμπλέκονταν με ενθουσιασμό στα θέματα φύλου!». (Βέλγος εκπαιδευτικός)

EMERGE

Η καλή προετοιμασία και η παροχή βοήθειας από τον/την εκπαιδευτικόσυνβάλλουν (Van Alstein, 2019) στην επιτυχημένη διδασκαλία θεμάτων που σχετίζονται με τις αναπαραστάσεις φύλου στα μέσα. Η καλή προετοιμασία και η παροχή βοήθειας αποτρέπουν συμβάλλουν επόσης στην οριοθέτηση των συζητήσεων.

Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες πρέπει να συζητούν ένα συγκεκριμένο θέμα με **δομημένο και οργανωμένο τρόπο** (Van Alstein, 2019). Είναι επίσης σημαντικό να χρησιμοποιούνται **ερωτήσεις** που ενθαρρύνουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να επιχειρηματολογήσουν και να «εξετάσουν κριτικά τις προσωπικές τους απόψεις» (idem).

Στην Ιταλία, κατά τη διαδικασία της παραγωγής ψηφιακού περιεχομένου από τους μαθητές και τις μαθήτριες σχετικά με την επίδραση της εκπαίδευσης στα μέσα στην ισότητα των φύλων, ένας από τους μαθητές εξέφρασε την άποψη ότι «ολόκληρη η τάξη κατανόησε τις ανισότητες μεταξύ των φύλων που δυστυχώς συναντάμε ακόμη και σήμερα».

Η αφίσα δημιουργήθηκε από μαθητές και μαθήτριες της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού σε σχολείο της Αθήνας. «Η ισότητα δεν έχει φύλο» είναι η φράση που χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης δύο πιπίλες, μία μπλε και μία ροζ, που αντιπροσωπεύουν τα στερεοτυπικά χρώματα που χρησιμοποιούνται για τα αγόρια και τα κορίτσια αναφέροντας τη φράση «Από τη γέννα μας...» που σημαίνει ότι τα στερεότυπα των φύλων ξεκινούν από πολύ μικρή ηλικία, όταν δεν μπορούμε καν να μιλήσουμε.

ΕΠΙΜΕΛΕΤΕ

«Το οπτικοακουστικό υλικό συνέβαλε στη διεξαγωγή διαφόρων ερμηνειών μέσω διαφορετικών τύπων ανάγνωσης - διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές/τριες χρησιμοποίησαν δεξιότητες που συνήθως εφαρμόζονται σε γραπτά κείμενα». (Ιταλίδα εκπαιδευτικός)

Τέλος, η δημιουργία ψηφιακών εναλλακτικών αναπαραστάσεων βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν πώς τα έμφυλα στερεότυπα στα μέσα επηρεάζουν τη δική τους αντίληψη για το φύλο.

Ενθάρρυνση της συμμετοχής των μαθητών/τριών;

Στη Ρουμανία, για τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων στην τάξη, οι εκπαιδευτικοί ενθάρρυναν τη δίκαιη κατανομή των θέσεων στην τάξη και τη χρήση ουδέτερης ως προς το φύλο γλώσσας (βλ. την Ενότητα 2 των ενότητων κατάρτισης για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον όρο).

Κατά τη συζήτηση θεμάτων φύλου στην τάξη, είναι πιθανόν να προκληθεί το αίσθημα αμηχανίας και ντροπής . Αν όμως οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να διεξάγουν έναν εποικοδομητικό διάλογο, μπορεί να παρατηρήσετε ότι συμμετέχουν ενεργά στη συζήτηση και σε αντιπαραθέσεις με σεβασμό.

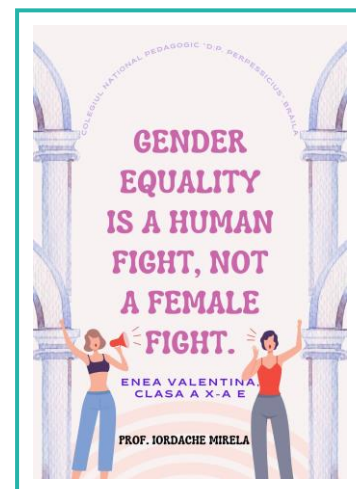
Η ομάδα του έργου eMerge χρησιμοποίησε τη μάθηση με βάση το σενάριο ως βασικό εργαλείο καθώς ενθαρρύνει την ενεργή μάθηση, όπως η μάθηση μέσω επίλυσης προβλημάτων, η μάθηση μέσω της εξέτασης μελετών περίπτωσης και η συνεργατική μάθηση. Η ενεργητική μάθηση βασίζεται στην ιδέα ότι η γνώση αποκτάται καλύτερα και γίνεται πλήρως κατανοητή όταν εντάσσεται στο κατάλληλο πλαίσιο (Mariappan, et al., 2004- Jonassen, & Hernandez-Serrano, 2022). Ωστόσο, τέτοιες μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης προϋποθέτουν κατάλληλη προετοιμασία του/της εκπαιδευτικού, ιδιαίτερα όταν το θέμα που διδάσκεται είναι ευαίσθητο και αμφιλεγόμενο.

Σε γενικές γραμμές, ο ρόλος των εκπαιδευτικών κατά τη μάθηση μέσω μαθησιακών σεναρίων είναι κατά βάση βοηθητικός. Προετοιμαστείτε κατάλληλα και δώστε χρόνο στους μαθητές και τις μαθήτριες να προβληματιστούν και να δημιουργήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Μπορείτε να ξεκινήσετε με εισαγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες θα κάνουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να νιώσουν άνετα και θα συμβάλουν στην εξοικείωσή τους με τα θέματα που θα συζητηθούν. Θα πρέπει επίσης να εξετάσετε το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσετε τις εμπειρίες των μαθητών/τριών σας για την εισαγωγή ή την ανάλυση εννοιών και ιδεών που μπορεί να μην τους είναι οικείες. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/τριες θα συμμετέχουν περισσότερο στις δραστηριότητες και θα κατανοήσουν καλύτερα τις νέες γνώσεις.

Κατά την εφαρμογή των Μαθησιακών Σεναρίων, οι μαθητές/τριες πρέπει να συμμετέχουν ενεργά. Αυτό μπορεί να διασφαλιστεί μέσω της ελεύθερης επιλογής και λήψης αποφάσεων των μαθητών/τριών. Η δυνατότητα ελεύθερης επιλογής θα δώσει λόγο στους μαθητές και τις μαθήτριες σχετικά με το τι θέλουν να μάθουν και με ποιον τρόπο. Ταυτόχρονα, επιτρέπει έναν βαθμό αυτονομίας κατά τη διάρκεια της μάθησης. Μπορείτε να εξερευνήσετε μαζί τι θέλουν να μάθουν και να διευρύνετε τα ενδιαφέροντά τους.

Μπορείτε να ενθαρρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να επιλέξουν τη μορφή των εργασιών τους και να εργαστούν με το δικό τους ρυθμό παρέχοντάς τους σε κάθε περίπτωση καθοδήγηση. Οι δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την επικοινωνία, την ομαδική εργασία, την κριτική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μαθητών/τριών.

Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε βίντεο, μελέτες περιπτώσεων, παιχνίδια ρόλων και διαδραστικά εργαλεία όπως το Kahoot και το Mentimeter. (Mariappan, et al., 2004). Η φάση εφαρμογής των μαθησιακών σεναρίων ανέδειξε τη σημασία της ενεργής συμμετοχής των μαθητών/τριών στη λήψη αποφάσεων. Η επιλογή των θεμάτων, του υλικού, των εκπαιδευτικών μεθόδων και των εργαλείων για την παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες συνέβαλε στην αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Σύμφωνα με τη γενική αξιολόγηση ορισμένων εκπαιδευτικών, οι μαθητές/τριες ήταν συνεργάσιμοι/ες και ανοιχτοί/ες στις συζητήσεις. Έδειξαν επίσης ενδιαφέρον στο υλικό που παρουσιάστηκε, ενώ ενδιαφέρθηκαν επίσης να συζητήσουν αμφιλεγόμενα θέματα.

Αφίσα που δημιουργήθηκε στο μάθημα πολιτικής αγωγής από μαθητές και μαθήτριες στη Ρουμανία (έργο eMerge, φάση εφαρμογής των Μαθησιακών Σεναρίων στη Ρουμανία, 2022)

Όπως ίσως ήδη γνωρίζετε, η ανατροφοδότηση αυξάνει την αποτελεσματικότητα των μαθητών/τριών και τα κίνητρά τους για συμμετοχή στις δραστηριότητες. Τα Μαθησιακά Σενάκια του eMerge ενθαρρύνουν την εποικοδομητική κριτική. Ωστόσο, μπορεί οι μαθητές/τριες να δεχτούν αρνητικά την κριτική. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, μπορείτε να πραγματοποιήσετε μια σύντομη συζήτηση στην τάξη σχετικά με την εποικοδομητική ανατροφοδότηση/κριτική και τα οφέλη της. Διαφορετικά μπορείτε απλά να περιγράψετε την απόδοση των μαθητών/τριών και να παρέχετε οδηγίες για βελτίωση χωρίς να ασκείτε κριτική.

Με την ολοκλήρωση της φάσης εφαρμογής των Μαθησιακών Σεναρίων, μια εκπαιδευτικός παρατήρησε ότι ένας από τους στόχους του σεναρίου που εφάρμοσε ήταν οι μαθητές/τριες να ασκήσουν κριτική και να δώσουν ανατροφοδότηση στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους. Στην αρχή της διαδικασίας της αξιολόγησης των συμμαθητών, οι μαθητές/τριες ήταν πολύ ντροπαλοί/ες και δυσκολεύονταν να ασκήσουν κριτική στις δημιουργίες των συμμαθητών τους (meme που αποδομούσαν τα έμφυλα στερεότυπα). Σταδιακά όμως, με την υποστήριξη και την ενθάρρυνση της εκπαιδευτικού, κατάφεραν να αξιολογήσουν τις δημιουργίες των συμμαθητών/τριών τους και να ενισχύσουν τη μάθησή τους με βιωματικό τρόπο.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της φάσης εφαρμογής των Μαθησιακών Σεναρίων, η ενεργή συμμετοχή των μαθητών συχνά προϋποθέτει ζωηρές συζητήσεις στις οποίες αναφέρονται εμπειρίες και διαφορετικές απόψεις: άλλες είναι πολύ στερεοτυπικές, και άλλες ανοιχτές στο διάλογο και χωρίς στερεότυπα. Κάποιοι μαθητές και κάποιες μαθήτριες ανέφεραν εμπειρίες που αφορούσαν στο στενό φιλικό και οικογενειακό τους περιβάλλον. Αυτό προκάλεσε ένα αίσθημα αμηχανίας όταν άρχισαν να πραγματοποιούνται συγκρίσεις μεταξύ των συνομηλίκων. Ακόμη και αν οι συζητήσεις ήταν έντονες, δεν οδήγησαν ποτέ σε συγκρούσεις, καθώς οργανώνονταν από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες.

Εάν οι μαθητές/τριες δεν διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες ή αν η πρόσβαση στο εργαστήριο πληροφορικής δεν είναι δυνατή εμποδίζεται η **συμμετοχή των μαθητών/τριών στη δημιουργία εναλλακτικού ψηφιακού περιεχομένου**. Συζητήστε τα όρια των μαθητών σας και αν χρειάζεται ζητήσετε τη βοήθεια άλλων εκπαιδευτικών. Στο Κεφάλαιο 5 του Ηλεκτρονικού Οδηγού αναφέρεται η σημασία της θεσμικής υποστήριξης. Το δημιουργικό μέρος των δραστηριοτήτων απαιτεί περισσότερο χρόνο, οπότε λάβετε το υπόψη σας. Μπορεί επίσης να πρέπει να παρουσιάσετε στην τάξη το ζήτημα των **πνευματικών δικαιωμάτων** κατά τη χρήση εικόνων. Αν δεν αισθάνεστε άνετα με το θέμα, μπορείτε να καλέσετε έναν/μία ειδικό να μιλήσει γι' αυτό στην τάξη.

«Οι μαθητές/τριες ενημερώθηκαν για τις αναπαραστάσεις φύλου στα νέα μέσα, εντοπίζοντας και αναλύοντας τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σε λογοτεχνικά κείμενα ή σε ταινίες/μέσα κοινωνικής δικτύωσης/καταστάσεις της καθημερινότητάς τους». (Ρουμάνος εκπαιδευτικός)

Αξιολόγηση των Ρουμάνων μαθητών/τριών της εφαρμογής των Μαθησιακών Σεναρίων (ενδεικτικές απαντήσεις):

Παρατήρησα... Αισθάνθηκα...

- «Παρατήρησα ότι κρίνω ορισμένους τύπους ανθρώπων χωρίς να τους γνωρίζω»
- «Διάφορες αντιδράσεις από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μου, όχι απαραίτητα σωστές απόψεις, αδιαφορία από ορισμένα άτομα, συμμετοχή της πλειοψηφίας»
- «Ότι παρόλο που ορισμένοι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι σκέφτονται και πράττουν με στερεοτυπικό τρόπο, συνεχίζουν να δικαιώνουν αυτές τις συμπεριφορές και αρνούνται να σκεφτούν διαφορετικά»
- «Ότι ήταν μια δραστηριότητα στην οποία όλοι ήταν πιο χαλαροί από ό,τι στα κανονικά μαθήματα, εντόπισα περισσότερα στερεότυπα από ό,τι συνήθως»

- «Απογοήτευση ακούγοντας φράσεις όπως «τα κορίτσια έχουν ψεύτικα νύχια, τα κορίτσια βάφονται» ως χαρακτηριστικά που σχετίζονται και καθορίζουν το γυναικείο φύλο»
- «Απογοήτευση σε σχέση με ορισμένες συμπεριφορές που παρατηρήθηκαν»
- «Απογοήτευση για το επίπεδο των γνώσεών μου, αλλά το σημερινό μάθημα μου έδειξε καλύτερα τον κόσμο στον οποίο ζω και τι μπορώ να κάνω για να αντιμετωπίσω ορισμένες καταστάσεις σε έναν κόσμο ειδικά διαμορφωμένο για άντρες»
- «Απογοήτευση, ενσυναίσθηση»

Έμαθα...

- «για τα φεμινιστικά κινήματα και τι πρεσβεύουν, καθώς και το σκοπό τους στην κοινωνία»
- «ότι τα στερεότυπα διευκολύνουν την επικοινωνία, αλλά εμποδίζουν την αποδοχή και οδηγούν σε διακρίσεις»
- «να ανέχομαι και να σέβομαι τις αποφάσεις των ανθρώπων για τη ζωή τους, έμαθα για την ύπαρξη του κινήματος ME TOO»
- «ότι οι γυναίκες και οι άνδρες μπορούν να έχουν τα ίδια ηθικά και προσωπικά χαρακτηριστικά»

Στο μέλλον... (εφαρμογή στην καθημερινότητα)

- «θα προσέχω περισσότερο τις γενικεύσεις»
- «θα καταβάλω προσπάθεια για να διδάξω στους γύρω μου γιατί τα στερεότυπα είναι επιβλαβή»
- «θα σταματήσω να αναπαράγω τα στερεότυπα και να γενικεύω»

Πώς η εκπαίδευση στα μέσα υποστηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς στην αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος;

Τα ενδιαφέροντα και οι προτιμήσεις των μαθητών/τριών και το περιεχόμενο στα μέσα ενθαρρύνουν τον προβληματισμό, την ανοιχτή συζήτηση και τη συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες. Τα Μαθησιακά Σενάρια που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου eMerge θα σας καθοδηγήσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

eMERGE

(οι μαθητές/τριες) «συμμετείχαν στη συζήτηση αλλά και στην τελική δραστηριότητα παρά τις δυσκολίες, ο προβληματισμός τους συνεχίστηκε και εκτός σχολείου.

Ασχολήθηκαν περισσότερο με την αναζήτηση εικόνων, με τις συζητήσεις και τα παιχνίδια».

«Η συζήτηση επικεντρώθηκε στην προσαρμογή του προτεινόμενου περιεχομένου στα πολιτιστικά δεδομένα. Πολλοί μαθητές/τριες παρατήρησαν ότι η διαφήμιση είναι πολύ πιο συντηρητικές σε σχέση με τις νέες γενιές και ότι αντιπροσωπεύουν κυρίως την κουλτούρα των ενηλίκων».

Τα αγόρια βρήκαν την ευκαιρία να εκφράσουν την ανησυχία τους (έχει επισημανθεί ως «πολιτική» ανησυχία) για το γεγονός ότι τα σύγχρονα μέσα δεν τους αντιπροσωπεύουν κατάλληλα.

Λες και η κουλτούρα τους, ακόμα κι αν είναι πιο ανοιχτή και πιο ελεύθερη, δεν μπορεί να καταρρίψει τα στερεότυπα που δημιούργησαν οι προηγούμενες γενιές».

(Ιταλίδα εκπαιδευτικός)

eMERGE

Αξιοσημείωτη ήταν η συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών στη φάση της κριτικής ανάλυσης των διαφημίσεων για τον εντοπισμό τόσο των στερεοτύπων όσο και ενός οράματος για τον κόσμο ή μια πιο σύγχρονη προσέγγιση όσον αφορά σε θέματα φύλου.

Analisi dello spot

Cosa vediamo in questo spot?

Questo spot inizia con uomo che pulisce in una casa sottosopra, seguito da una donna che si cala dal soffitto con una fune, tutto ciò perché trovano molte difficoltà a pulire in dei punti della casa insidiosi. A loro viene in aiuto lo sgrassatore universale Chanteclair, il quale può essere utilizzato d'ora in avanti anche sottosopra.

Qual'è l'obiettivo dei venditori?

In questa pubblicità i venditori cercano di promuovere il prodotto, accattivando gli spettatori con la sua nuova funzione, pubblicizzandolo in un modo bizzarro, mettendo la casa letteralmente "sottosopra", enfatizzandone il senso.

(Εικόνες 1 και 2 - Αντιστροφή του στερεοτύπου: ένας άνδρας και μια γυναίκα καθαρίζουν ένα ανάποδο σπίτι. Την κατάσραση σώζει το απολιπαντικό, το οποίο στο εξής μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ανάποδα. Ακόμη και αν ο στόχος είναι η προώθηση ενός προϊόντος, η εικόνα ενός άνδρα που καθαρίζει το σπίτι αποτελεί ένα θετικό σημάδι στη σημερινή ανδροκρατούμενη κοινωνία)

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Συχνά οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αντιμετωπίσουν σεξιστικά ή εχθρικά σχόλια, όταν θέματα που σχετίζονται με το φύλο αμφισβητούν τα κοινωνικά πρότυπα. Μπορεί, λοιπόν, να αισθανθείτε μια ένταση κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας σας: από τη μία πλευρά, πρέπει να επιτρέψετε στους μαθητές και τις μαθήτριες να εκφράζονται ελεύθερα, ορίζοντας ταυτόχρονα κάποια όρια. Από την άλλη, πρέπει να συζητήσετε μαζί τους τι θεωρείται σεξιστικό σε αυτά που λένε και πώς προκαλούν προβλήματα. Για την αντιμετώπιση συζητήσεων των μαθητών/τριών που μπορεί να αμφισβητούν τη φεμινιστική ερμηνεία ενός μέσου ή ενός κοινωνικού φαινομένου, μπορείτε να εφαρμόσετε τις παρακάτω στρατηγικές: **(1) επιχειρηματολογία, (2) λεκτικός προσδιορισμός ή (3) αντιπαράθεση**¹.

Επιχειρηματολογία. Όταν εκφράζεται ένα στερεοτυπικό ερώτημα ή άποψη, μπορείτε να επιχειρηματολογήσετε με βάση την ιδεολογία στην οποία βασίζεται η τάξη, όπως το δικαίωμα στη μη διακριτική μεταχείριση, να χρησιμοποιήσετε ένα αντίθετο επιχείρημα (π.χ. Αναφέροντας την αντιφεμινιστική λογική για να την ακυρώσετε) ή ένα επιχείρημα αντικατάστασης (π.χ. αντικατάσταση ενός σεξιστικού σχολίου με ένα άλλο). Κάτι τέτοιο θα υπενθυμίσει στις νέες γενιές την ιστορία των φεμινιστικών αγώνων που οδήγησαν στα σύγχρονα δεδομένα, και θα συμβάλει στην υιοθέτηση μιας κριτικής στάσης.

Η επιχειρηματολογία μπορεί επίσης να συμπεριληφθεί σε δραστηριότητες που αφορούν στα μέσα. Για παράδειγμα, σε μια έρευνα σχετικά με την ιστορία των αναπαραστάσεων του φύλου στη διαφήμιση.

Λεκτικός προσδιορισμός. Μια άλλη στρατηγική για την αντιμετώπιση του αντιφεμινιστικού λόγου είναι **ο προσδιορισμός των όρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια του διαλόγου**. Αυτό βοηθά στην προσοχή των όσων λέγονται και δίνει την ευκαιρία να αναδειχθεί η συστημική πτυχή του σεξισμού στην κοινωνία μας.

Αντιπαράθεση. Η τρίτη στρατηγική χρησιμοποιείται ως έσχατη λύση, όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για μια ήρεμη συζήτηση. Πρόκειται για κανονική αντιπαράθεση. Ας πάρουμε το παράδειγμα ενός μαθητή ή μιας μαθήτριας που υποστηρίζει ότι αν ένα κορίτσι που φοράει φούστα παρενοχληθεί, είναι επειδή το αξίζει. Είναι σημαντικό να απαντήσετε σε τρία στάδια.

Πρώτον, ζητήστε από τον μαθητή ή τη μαθήτρια να διευκρινίσει τι ακριβώς εννοεί. Σε αυτή την περίπτωση, εννοεί ότι όταν ένα κορίτσι φοράει φούστα προκαλεί τα αγόρια να την παρενοχλήσουν και ότι το κορίτσι αυτό είναι επομένως υπεύθυνο για την παρενόχληση που βιώνει.

¹ Περισσότερες πληροφορίες για αυτές τις έννοιες στο "Let's shut down antifeminism! The verbal self-defense guide for feminists", Irene Zeilinger, Garance ASBL, 2017, http://www.garance.be/IMG/pdf/selfdefenseguide_180924_low.pdf

Στη συνέχεια, αν παρατηρήσετε κάποια σεξιστική συμπεριφορά (όπως στο παραπάνω παράδειγμα), τότε πρέπει να ξεκαθαρίσετε ότι δεν την επικροτείτε - με αυτόν τον τρόπο, θα διασφαλίσετε ότι η τάξη παραμένει ένας ασφαλής χώρος για όλα τα άτομα, και ιδιαίτερα για αυτά που ενδεχομένως δεν αισθάνονται άνετα με τέτοιες σεξιστικές εκφράσεις ή συμπεριφορές.

Τέλος, δώστε μια εκπαιδευτική απάντηση σε αυτό, η οποία εξαρτάται από διάφορους παράγοντες (τον χρόνο που μπορείτε να αφιερώσετε σε αυτό, την άνεσή σας με το θέμα, την υποστήριξη του άμεσου περιβάλλοντός σας...)¹. Εάν δεν έχετε την αυτοπεποίθηση να το κάνετε, μπορείτε να κλείσετε το θέμα και να το σκεφτείτε καλύτερα σε μεταγενέστερο στάδιο.

Πώς η εκπαίδευση στα μέσα υποστηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς στην αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος;

Η εκπαίδευση στα μέσα προσφέρει πολύτιμη βοήθεια στο έργο των εκπαιδευτικών. Η αποδόμηση των έμφυλων στερεοτύπων στα μέσα επιτρέπει την αποστασιοποίηση και τη συζήτηση ευαίσθητων θεμάτων στην τάξη.

Με βάση το παραπάνω παράδειγμα, για να θίξετε το ζήτημα της κουλτούρας του βιασμού, μπορείτε να αποδομήσετε πώς οι σκηνές ενός φιλιού στις ταινίες του Harrison Ford ρομαντικοποιούν το σενάριο όπου ένας επιθετικός άνδρας κατακτά μια γυναίκα ως θύμα του, χωρίς τη συγκατάθεσή της², πώς το ανδρικό βλέμμα που προβάλλεται στις ταινίες καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε το γυναικείο σώμα σαν ένα αντικείμενο ή πώς οι διαφημίσεις που απευθύνονται σε άνδρες ταυτίζουν τον ανδρισμό με τη δύναμη και τη βία από πολύ μικρή ηλικία.

«Η στιγμή που οι μαθητές και οι μαθήτριες συνειδητοποίησαν πραγματικά το «πρόβλημα» (τις αναπαράστάσεις του φύλου στα μέσα) ήταν με την αναφορά της έννοιας «Ανδρικό βλέμμα». Οι περισσότεροι από τους μαθητές δεν γνώριζαν τον όρο αλλά ούτε και τη διαδεδομένη παρουσία του. (...) Όταν παρουσιάστηκαν διάφορα αποσπάσματα όπου παρατηρείται το ανδρικό βλέμμα, κάποιοι μαθητές ένοιωσαν άβολα. (Βέλγος εκπαιδευτικός)

EMERGE

¹ Σε ορισμένες χώρες, μπορεί να γίνει προσφυγή στο δικαστήριο: για παράδειγμα, μπορείτε να ενημερώσετε τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι αν η συμπεριφορά και τα σχόλια ενός ατόμου είναι σεξιστικά απέναντι σε μια γυναίκα σε δημόσιο χώρο, αυτό απαγορεύεται και τιμωρείται από τον νόμο (αυτό ισχύει στο Βέλγιο μετά τον νόμο της 22ας Μαΐου 2014 για την καταπολέμηση του σεξισμού). Τον Ιανουάριο του 2023 στη Ρουμανία, ένας άνδρας φυλακίστηκε επειδή άγγιξε μια γυναίκα στα οπίσθια στο δρόμο. Του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 10 μηνών. Είχε επίσης ιστορικό βιασμού.

<https://spotmedia.ro/stiri/eveniment/premiera-in-romania-un-barbat-a-fost-condamnat-la-inchisoare-pentru-ca-a-lovit-o-femeie-cu-palmar-este-fund> [RO]

² Predatory Romance in Harrison Ford Movies - YouTube

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ: ΤΕΛΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ Ή ΣΥΝΕΧΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ;

Η ανάλυση κειμένου θεωρείται βασική στρατηγική για την κριτική κατανόηση των μηνυμάτων που μεταδίδουν τα μέσα και το ψηφιακό περιεχόμενο. Αποκωδικοποιώντας τα κείμενα οι μαθητές και οι μαθήτριες προστατεύονται από τη χειραγώγηση των μέσων και στρέφονται σε «καλύτερες» πρακτικές.

Αυτή η ορθολογιστική προσέγγιση, ωστόσο, δεν αναγνωρίζει τα βασικά κίνητρα των νέων για τη χρήση των μέσων, δηλαδή την κοινωνικοποίηση και την ψυχαγωγία. Η αίσθηση του ανήκειν και η συναισθηματική εμπλοκή (και όχι κριτική) σε ορισμένες πρακτικές των μέσων αποτελεί βασικό στοιχείο της καθημερινής τους χρήσης των μέσων. Η άρνηση ή, ακόμη χειρότερα, ο στιγματισμός τους/τις οδηγεί στην αντίσταση ή την «προσαρμογή» αυτής της προσέγγισης, καθώς την αντιλαμβάνονται ως συγκαταβατική και αυταρχική.

Ο μόνος τρόπος να αποτραπεί αυτό και να αποκτήσει η παιδαγωγική δράση πραγματικό νόημα για τους μαθητές και τις μαθήτριες είναι να συνδεθεί η κριτική ανάλυση με τα συναισθήματα και τη διασκέδαση που προκαλούνται μέσω της δημιουργικής παραγωγής ψηφιακού περιεχομένου. Είναι σημαντικό, ωστόσο, και οι δύο δράσεις - η κριτική ανάλυση και η παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου - να αναπτύσσονται αλληλένδετα. Η κριτική ανάλυση, από μόνη της, δεν οδηγεί σε αλλαγές στη συμπεριφορά και τη στάση των μαθητών/τριών και η δημιουργικότητα δεν διασφαλίζει την κριτική κατανόηση.

Μετα μαθητών/τριών στη Ρουμανία. Μετάφραση κειμένου»Περισσότερες γυναίκες στην πολιτική».

Επομένως, η παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου πρέπει να οδηγεί (και να απορρέει) σε κριτική ανάλυση, μέσω μιας κυκλικής προσέγγισης όπου η πρώτη τροφοδοτείται αμοιβαία και συνεχώς από την άλλη. Ενώ οι μαθητές και οι μαθήτριες δημιουργούν το ψηφιακό περιεχόμενο, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να τους/τις ενθαρρύνουν να αποστασιοποιούνται από αυτό, να το αξιολογούν κριτικά και να προβληματίζονται σχετικά με τις συνέπειες και τα κίνητρα των επιλογών τους.

«Οι μαθητές και οι μαθήτριες κατανόησαν τις αναπαραστάσεις φύλου στα μέσα, όχι μόνο επειδή αμφισβήτησαν κάποια από τα δεδομένα τους, αλλά και μέσω της αναφοράς παραδειγμάτων και της δημιουργίας αφισών, καθώς εντόπισαν επιπλέον στερεότυπα». (Βέλγος εκπαιδευτικός)

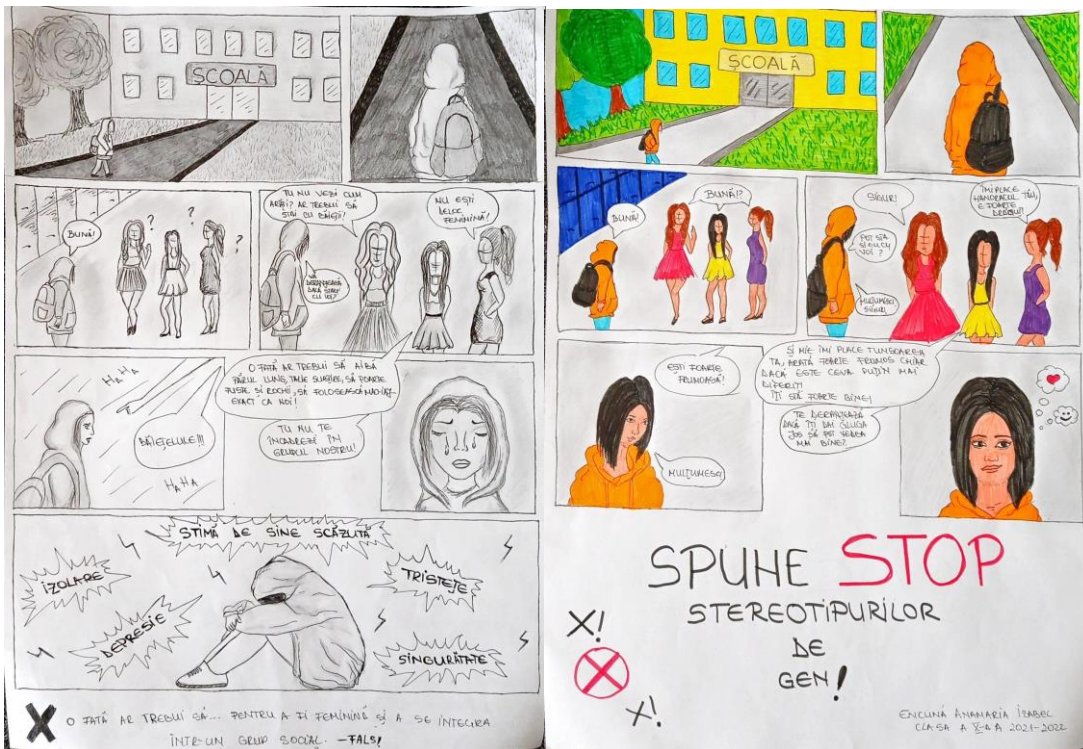
EMERGE

Εξώφυλλο περιοδικού που δημιούργησαν μαθητές και μαθήτριες από τη Ρουμανία. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να αποδομήσουν τα στερεότυπα με τα οποία ορισμένα από αυτά τα περιοδικά απεικονίζουν το φύλο.

Με άλλα λόγια, η δημιουργική δραστηριότητα στην τάξη **δεν πρέπει ποτέ να αποτελεί αυτοσκοπό**. Σίγουρα, οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τα μέσα για να εκφράζονται, να επικοινωνούν και να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους. Κάτι τέτοιο όμως πρέπει να συνοδεύεται συστηματικά από μια διαδικασία προβληματισμού και αυτοαξιολόγησης. Αυτός ο κυκλικός τρόπος αντίληψης της σχέσης μεταξύ της παραγωγής ψηφιακού περιεχομένου και της κριτικής ανάλυσης επαναπροσδιορίζει τη σχέση μεταξύ της διαδικασίας και του τελικού προϊόντος: το τελευταίο δεν αποτελεί απλώς την τελευταία φάση της πρώτης ή απόδειξη των όσων έχουν διδαχθεί, αλλά είναι μάλλον μια φάση που ενθαρρύνει τον αναστοχασμό, αλλά και ενθαρρύνεται από αυτόν. Ο αναστοχασμός και η δράση, η ανάγνωση και η γραφή, συνδέονται άμεσα μεταξύ τους σε μια σχέση που λειτουργεί κυκλικά και όχι γραμμικά.

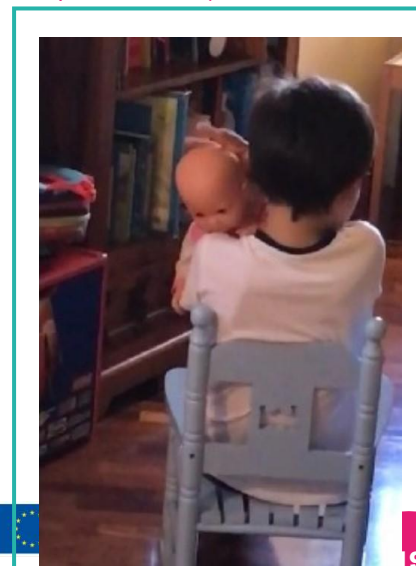
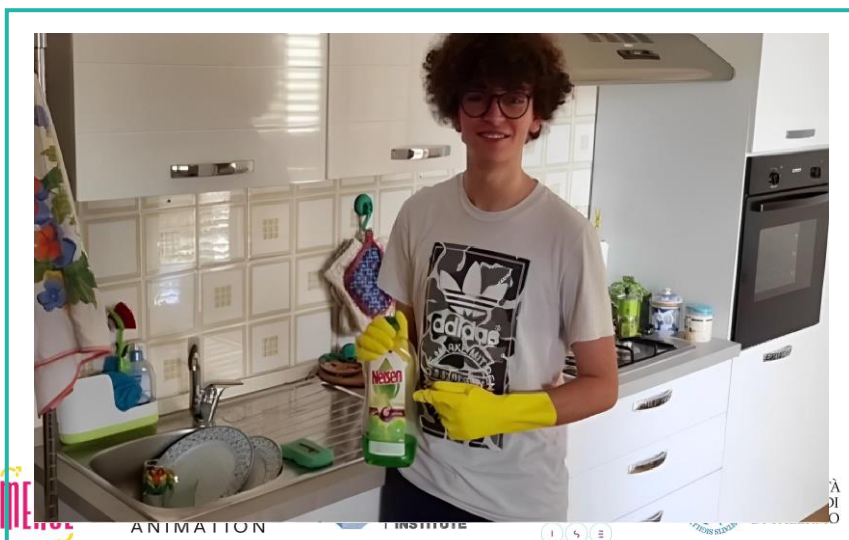
«Κατά τη γνώμη μου, το θέμα της ισότητας των φύλων αντιμετωπίστηκε με εξαιρετικό τρόπο από όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες. Όλοι και όλες κατάφεραν να βρουν μια διαφήμιση που περιείχε ένα έμφυλο στερεότυπο, και παρά το γεγονός ότι ορισμένα στερεότυπα επαναλαμβάνονταν σε διάφορες εργασίες από τις διαφορετικές ομάδες, η καθεμία το αντιμετώπισε και το σχολίασε με διαφορετικό και πρωτότυπο τρόπο».

Μια αναπαράσταση δύο διαφορετικών καταστάσεων κοινωνικής αλληλεπίδρασης στο σχολείο που φαντάστηκε ένας μαθητής από τη Ρουμανία. Στην πρώτη ασπρόμαυρη εικόνα, ένα κορίτσι εκφοβίζεται από τους συμμαθητές γεγονός που προκάλεσε σημαντικές συνέπειες στον χαρακτήρα της (απομόνωση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, θλίψη, μοναξιά, κατάθλιψη) επειδή διαφέρει από τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας της και δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο της ομορφιάς του «πώς πρέπει να είναι ένα κορίτσι: Ένα κορίτσι πρέπει να έχει μακριά μαλλιά, λεπτή μέση, να φοράει φούστες, φορέματα και μακιγιάζ, όπως εμείς», αναφέρεται σε μια από τις λεζάντες. Στη δεύτερη, έγχρωμη εικόνα η κατάσταση αντιστρέφεται. Τα έμφυλα στερεότυπα δεν έχουν σημασία για τα τρία κορίτσια και αποδέχονται το κορίτσι όπως ακριβώς είναι. Την καλούν μάλιστα να κατεβάσει την κουκούλα της για να μπορούν να δουν το πρόσωπό της. Το τελικό μήνυμα είναι το εξής: Σταματήστε τα έμφυλα στερεότυπα!

Παραδείγματα ψηφιακού περιεχομένου από μαθητές και μαθήτριες από την Ιταλία: δημιουργία διαφημίσεων στο σπίτι, στις οποίες αποδομούνται τα έμφυλα στερεότυπα (ένα αγόρι χαίρεται που βρήκε ένα καλό απορροπτικό για το πλύσιμο των πιάτων, ένα αγόρι που του αρέσει να παίζει με κούκλες).

Στιγμιότυπο διαφήμισης (έργο eMerge, φάση εφαρμογής των Μαθησιακών Σεναρίων στην Ιταλία, 2022)

Το σχολείο Διαμαντόπουλου - Μπαρκαγιάννη στην Αθήνα δημοσίευσε στη σελίδα του στο Facebook το ψηφιακό περιεχόμενο που δημιούργησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου κατά την εφαρμογή ενός Μαθησιακού Σεναρίου του έργου eMERGE σχετικά με τις διαφημίσεις. Το βίντεο είναι εμπνευσμένο από την πρόκληση Ice Bucket Challenge, η οποία ήταν τάση πριν από μερικά χρόνια. Αντί όμως οι μαθητές να συνεχίσουν την ίδια πρόκληση, τα αγόρια κλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν τους κουβάδες και το νερό για να σφουγγαρίσουν.

Σχόλια των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή του Μαθησιακού Σεναρίου:

«Οι μαθητές στην αρχή είχαν άγχος κατά την παρουσίαση των μέσων που παρήγαγαν. Όμως, ο ενθουσιασμός των συμμαθητών και των συμμαθητριών τους, τους έδωσε θάρρος και η συζήτηση που ακολούθησε ήταν εντυπωσιακά ενδιαφέρουσα».

«Οι μαθητές και οι μαθήτριες αφιέρωσαν πολλές ώρες στην προετοιμασία του ψηφιακού περιεχομένου. Έδειξαν ενθουσιασμό για τη δραστηριότητα και το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό».

«Οι μαθητές και οι μαθήτριες παρουσίασαν το ψηφιακό περιεχόμενο που δημιούργησαν σε όλο το σχολείο. Ήταν πραγματικά ενδιαφέρον όταν απαντούσαν σε ερωτήσεις των μικρότερων σε ηλικία συμμαθητών/τριών τους».

Μαθητές και μαθήτριες από την Ιταλία εστίασαν στη δημιουργία παρουσιάσεων για την ανάλυση διαφημίσεων ανά δεκαετίες, από τη δεκαετία του '80, όπου οι κούκλες παρουσιάζονταν να κάνουν τις γυναικείες δουλειές (Εικόνα 1), μέχρι τα παραδείγματα διαφημίσεων της δεκαετίας του 2020, όπου η χρήση της κούκλας αλλάζει (Εικόνα 2).

Primo spot Che cosa rappresenta?

La pubblicità si apre presentando dei nuovi mobili per l'interno della villa di Barbie, in sottofondo le voci di alcune bambine che giocano, sottolineano lo stereotipo secondo il quale, le bambine, giocano esclusivamente con le bambole. Successivamente si focalizza sui mobili da cucina e da camera da letto, definendo Barbie come "la cuoca". Inoltre quando viene mostrato il cosiddetto "tavolino del trucco", la voce narrante comunica agli spettatori che Barbie potrebbe usarlo per farsi bella.

(Εικόνα 1 - Η διαφήμιση παρουσιάζει μια σειρά από στερεότυπα: στο βάθος ακούγονται οι φωνές των κοριτσιών που τονίζουν ότι πρόκειται για ένα παιχνίδι που προτιμάται από το γυναικείο φύλο - στη συνέχεια προβάλλονται τα έπιπλα της κουζίνας και ο αφηγητής αποκαλεί την Barbie «μαγείρισσα», τέλος, ενώ προβάλλεται ένα κομμωτήριο, γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι η Barbie θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει για να μακιγιαριστεί) *Raro* Spot- Mobili della VILLA DI BARBIE - 1981 (Τα έπιπλα της βίλας της Barbie)

Gli spot moderni È cambiato qualcosa?

Come possiamo notare, al giorno d'oggi c'è molta più varietà culturale riguardo la bambola, abbiamo: Barbie di colore, Barbie paraplegica, Barbie donna in carriera e molte altre. Gli spot sono anche molto più inclusivi, troviamo sia una bambina sia un bambino, il quale sta insegnando una lezione alle sue bambole. Questo aiuta molte persone che magari erano rimaste con un passo indietro nel tempo a capire che la bambola non è per forza un gioco solo per femminucce come il trenino non sia solo un gioco per maschietti.

(Εικόνα 2 - Αυτή η διαφήμιση της Barbie του 2021 παρουσιάζει μεγαλύτερη πολιτισμική ποικιλία και προσοχή στο θέμα της συμπερίληψης, με την ανάπηρη Barbie, τη γυναίκα επαγγελματία Barbie, ένα αγόρι που διδάσκει τις κούκλες του, κλπ...) Barbie – A Doll Can Help Change The World 2021

Η ΑΛΛΑΓΗ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΕΤΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διασφαλίστε ότι έχετε την υποστήριξη των συναδέλφων σας και του σχολείου. **Συνιστάται να υιοθετηθεί μια προσέγγιση από όλο το σχολείο, η οποία θα ενθαρρύνει τη συμμετοχή των γονέων** - εξηγήστε τους με σαφήνεια γιατί το σχολείο θεωρεί σημαντικό οι μαθητές και τις μαθήτριες να εξετάσουν την ισότητα των φύλων.

Συνήθως οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τα μέσα δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών, οπότε απαιτείται **θεσμική υποστήριξη** για την εφαρμογή τους. Η υποστήριξη λαμβάνει διάφορες μορφές, όπως: Μια σχολική πολιτική που ενθαρρύνει τη **συνεργασία των εκπαιδευτικών** στην τάξη. Για παράδειγμα, αν ο/η εκπαιδευτικός δεν διαθέτει δημιουργικές ψηφιακές δεξιότητες και γνώσεις, καλό είναι να συνεργαστεί με ένα άτομο στο σχολείο που μπορεί να βοηθήσει σε αυτό.

«Σκοπεύω να παρουσιάσω το ψηφιακό περιεχόμενο που δημιούργησαν οι μαθητές/τριες σε άλλες τάξεις για να ψηφίσουν το καλύτερο και να εξηγήσω σε τι αφορά η εκπαίδευση στα μέσα» (Καθηγητής Κοινωνικών Επιστημών στη Ρουμανία)

Υποστήριξη από διάφορες ΜΚΟ για την καθοδήγηση κατά τη διδασκαλία θεμάτων που αφορούν στα φύλα θα ήταν ένας καλός τρόπος να συνεχίσετε. Στη Ρουμανία, μπορείτε να απευθυνθείτε σε οποιαδήποτε οργάνωση συμμετέχει στον Συνασπισμό για την Ισότητα των Φύλων (Coalitia de Gen).

Στο Βέλγιο, όσον αφορά σε θέματα εκπαίδευσης στα μέσα, μπορείτε να ζητήσετε την υποστήριξη του Conseil Supérieur d'Éducation aux médias (CSEM) και των Κέντρων Εργαλείων που στοχεύουν στην υποστήριξη των σχολείων σχετικά με αυτά τα θέματα. Το Média Animation ASBL, το Centre d'Auto-formation continuée (CAF) και το Centre AudioVisuel (CAV) παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και κατευθυντήριες οδηγίες σε φορείς που ανταποκρίνονται στις ανάγκες σας. Για θέματα φύλου, μπορείτε να απευθυνθείτε στο PMS (centres psycho-médico-sociaux), στις δημόσιες υπηρεσίες του δήμου σας, στις φεμινιστικές ενώσεις, σε οργανώσεις που ασχολούνται αποκλειστικά με θέματα φύλου και ταυτότητας LGBTQIA+ και στο Ινστιτούτο για την Ισότητα Γυναικών και Ανδρών.

Στην Ιταλία, διάφορες ενώσεις και εκπαιδευτικά κέντρα υποστηρίζουν τους/τις εκπαιδευτικούς στην απόκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού στα μέσα. Η [MED \(Ιταλική Ένωση για την Εκπαίδευση στα Μέσα\)](#) εφαρμόζει εκπαιδευτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς και συμμετέχει σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα για την εφαρμογή της εκπαίδευσης στα μέσα σε διάφορα εκπαιδευτικά πλαίσια (τυπικά και μη τυπικά). Ένας άλλος φορέας που προωθεί την εκπαίδευση στα μέσα είναι το [CREMIT \(Centro di Ricerca sull'Educazione ai Media all'Innovazione e alla Tecnologia\)](#).

Σχετικά με τα θέματα φύλου, υπάρχουν οι [Εθνικές Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Εκπαίδευση του σεβασμού: για την ισότητα των φύλων, την πρόληψη της έμφυλης βίας και όλων των μορφών διακρίσεων](#). Επιπλέον εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα έχουν δημιουργήσει εκπαιδευτικούς οδηγούς και εργαλειαθήκες για εκπαιδευτικούς, όπως τα σχέδια μαθημάτων [ImPARI at School Lesson Plans](#) ή το [Mind the Gap. Διασφαλίζοντας την ισότητα των φύλων στην Εκπαίδευση](#). Η Save the Children Italy συμμετέχει σε έργα και δίκτυα κατά της ανισότητας και συντάσσει εκθέσεις, μεταξύ των οποίων και αυτή για τα [κοινωνικά και έμφυλα εμπόδια στην κατάρτιση και την εκπαίδευση STEM](#).

Στην Ελλάδα, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), ένας επιστημονικός οργανισμός που παρέχει υποστήριξη στο Υπουργείο Παιδείας, παρέχει στους εκπαιδευτικούς εκπαιδευτικό υλικό, εκπαιδευτικά προγράμματα και γενικότερη υποστήριξη για την υλοποίηση διαφόρων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και έργων. Στα θέματα που εστιάζει περιλαμβάνονται η εκπαίδευση στα μέσα και η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να λάβουν υποστήριξη από το ΙΕΠ κατά την προσέγγιση τέτοιων θεμάτων.

Υποστήριξη από τον/την σχολικό/η βιβλιοθηκάριο. Ο/Η βιβλιοθηκάριος του σχολείου μπορεί να σας βοηθήσει με την επιλογή εκπαιδευτικών εργαλείων ή να προσφέρει επιπλέον χώρο για πρακτικές δραστηριότητες όπως εκθέσεις των δημιουργιών των μαθητών/τριών και την οργάνωση συναντήσεων και συζητήσεων μεταξύ μαθητών/τριών σε διαφορετικές τάξεις.

Προσπαθήστε να αποφύγετε τις έντονες περιόδους κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους (όπως περίοδοι εξετάσεων, κλπ.) για την εφαρμογή των Μαθησιακών Σεναρίων του έργου eMerge. Προσπαθήστε επίσης να διασφαλίσετε την **υποστήριξη του διευθυντή ή της διευθύντριας του σχολείου** για να τα εφαρμόσετε, ώστε να σας δοθεί ο απαραίτητος εξοπλισμός, χώρος και υποστήριξη.

Η θεσμική υποστήριξη (διευθυντές/τριες σχολείων και δημόσιες αρχές) αλλά και η υποστήριξη από τους γονείς είναι σημαντική για τη νόμιμότητα της εκπαίδευσης στα μέσα ως βασικό στοιχείο του σχολικού προγράμματος σπουδών. Οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται διαθεματικά με την εκπαίδευση στα μέσα αισθάνονται μεγαλύτερη ικανοποίηση, καθώς την αντιλαμβάνονται ως μέρος των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων.

Ολόκληρη η ραδιοφωνική εκπομπή αναρτήθηκε στο WeTransfer και στάλθηκε σε συναδέλφους που δίδαξαν τους ίδιους μαθητές και μαθήτριες. Ταυτόχρονα, ο διευθυντής του σχολείου έφτιαξε ένα QR code και το κοινοποίησε στην ευρύτερη σχολική κοινότητα. Με εξέπληξε αυτή η κίνηση του σχολείου! (Βέλγος εκπαιδευτικός)

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[https://education.wisc.edu/news/the-political-classroom-holds-potential-to-reduce-partis an-divide/](https://education.wisc.edu/news/the-political-classroom-holds-potential-to-reduce-partis-an-divide/)

http://www.garance.be/IMG/pdf/selfdefenseguide_180924_low.pdf

Andrus, S., Jacobs, C., & Kuriloff, P. (2018). Miles to go: The continuing quest for gender equity in the classroom. *The Phi Delta Kappan*, 100(2), 46–50.

<https://www.istor.org/stable/26552443>

Aslam, R. & Khan, N. (2020). Constructive feedback and Students' academic achievement: a theoretical framework. 14. 175- 198. DOI:10.2.9270/NH.14.2(20).10

Jonassen, D. H., & Hernandez-Serrano, J. (2002). Case-based reasoning and instructional design: Using stories to support problem solving. *Educational Technology Research and Development*, 50(2), 65–77. <https://doi.org/10.1007/BF02504994>

Mariappan, J., Shih, A., Schrader, P. G., & Elmore, R. (2004). Scenario-Based Learning and Multimedia in Improving Engineering Education. *Volume 4: 24th Computers and Information in Engineering Conference*, 521–525.

<https://doi.org/10.1115/DETC2004-57704>

Ovando, M.N. (1994), "Constructive Feedback: A Key to Successful Teaching and Learning", *International Journal of Educational Management*, Vol. 8 No. 6, pp. 19-22.

[Constructive Feedback: A Key to Successful Teaching and Learning | Emerald Insight](#)

Van Alstein, Maarten (2019) *Controversy Polarisation in the Classroom, Suggestions for Pedagogical Practice*, Flemish Peace Institute,

<https://vlaamsvredesinstituut.eu/en/report/controversy-polarisation-in-the-classroom-suggestions-for-pedagogical-practice/>

Εκπαίδευση στα μέσα σχετικά με τις αναπαραστάσεις του φύλου στη δημοφιλή κουλτούρα

Παιδαγωγικά εργαλεία για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Χάρη στη συμμετοχή περίπου 50 εκπαιδευτικών και λίγο περισσότερων από 2000 μαθητών/τριών, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα eMerge - «Εκπαίδευση στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης σχετικά με τις αναπαραστάσεις του φύλου» ανέπτυξε εκπαιδευτικά εργαλεία που υποστηρίζουν τους/τις εκπαιδευτικούς στις παρακάτω διαδικασίες:

1. Κατανόηση της σχέσης των μαθητών/τριών τους με τα μέσα ενημέρωσης και τη δημοφιλή κουλτούρα.
2. Ανάλυση μαζί με τους μαθητές και τις μαθήτριες των αναπαραστάσεων και των στερεοτύπων των φύλων με βάση τις συνήθειές τους στα μέσα ενημέρωσης και στη δημοφιλή κουλτούρα με την οποία αλληλεπιδρούν.
3. Ενίσχυση των δεξιοτήτων των μαθητών /τριών στη δημιουργία εναλλακτικών παραγωγών μέσων, υιοθετώντας κριτική στάση απέναντι στις προβληματικές αναπαραστάσεις των φύλων.
4. Ευαισθητοποίηση μέσω της παραγωγής μέσων, με στόχο τη βελτίωση της ισότητας των φύλων στη σχολική κοινότητα.

Εκπαίδευση

Διαδίκτυακές ενότητες αυτόνομης μάθησης που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς για την ανάπτυξη δεξιοτήτων γραμματισμού στα μέσα σχετικά με θέματα φύλου στα μέσα ενημέρωσης και τη δημοφιλή κουλτούρα.

Κάτι που θα σας εμπνεύσει...

Μια μεθοδολογική προσέγγιση που επιτρέπει την ανάλυση και τον εντοπισμό των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στα μέσα, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους.

Έτοιμα προς χρήση μαθησιακά σενάρια που οξύνουν τις αναλυτικές δεξιότητες των μαθητών/τριών και τις δεξιότητες παραγωγής μέσων ενημέρωσης σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα στα μέσα ενημέρωσης.

Εφαρμογή

Στρατηγικές συστάσεις και καλές πρακτικές σχετικά με την εκπαίδευση στα μέσα και την ισότητα των φύλων στα σχολεία.

Δωρεάν εργαλεία, διαθέσιμα σε 5 γλώσσες - Αγγλικά, Γαλλικά, Ελληνικά, Ιταλικά και Ρουμάνικα. Με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος ERASMUS+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.